

Universiteten har tre uppgifter – Assar Lindbeck var lysande på dem alla

nr 7 2020 årgång 48

Assar Lindbeck var en ovanlig människa. Han var Sveriges mest kände ekonom, men han var också ända till slutet av sitt liv en hängiven konstnär som målade tavlor och presenterade dem i offentliga vernissage och han var i sin ungdom frestad att satsa på Musikaliska akademien efter att ha komponerat en sonat för klarinett och piano. Han var litterärt bildad och läste poesi av Erik Lindegren och andra fyrtiotalister i sin ungdom och senare framför allt T S Eliot och Tomas Tranströmer. Hans intresse för film medförde att vi var en grupp som ända fram till för några månader sedan tillsammans såg klassiska filmer på Cinemateket i Stockholm och sedan diskuterade dem efteråt vid en supé. Det slitna uttrycket renässansmänniska kan inte undvikas.

Assar hade som så många andra svenska nationalekonomer gjort en klassresa från arbetarfamilj till högutbildad akademiker och opinionsbildare. Han studerade i Uppsala och var aktiv i den socialdemokratiska studentföreningen Laboremus. Han erbjöds att bli rådgivare till Tage Erlander, men rekommenderade i stället sin vän Olof Palme som då var anställd vid Försvarsstaben. Assar älskade att citera Erlanders svar: ”Å fan, är han socialdemokrat”.

Assar fortsatte sin akademiska karriär. Enligt svensk lag har universitet och högskolor tre uppgifter, nämligen att utbilda, forska och dela med sig av kunskap till allmänheten. Ingen svensk nationalekonom har varit så lysande på alla dessa tre områden som Assar Lindbeck. För 60 år sedan mötte jag Assar i den första kapaciteten. Han hade kommit tillbaka i början av 1959 från studier i USA när jag började studera nationalekonomi vid Stockholms högskola. Denne biträdande lärare som jag fick i makroteori var en oförlämlig pedagog. Glasklara föredragningar och en otrolig förmåga att svara på studenternas frågor. Och Assar förblev en entusiastisk och hyperkompetent lärare under hela sitt liv.

Assar byggde också upp en forskarutbildning i nationalekonomi som vi saknade i Sverige, han medverkade till att inrätta ekonomipriset till Alfred Nobels minne och han var sedan ledamot och ordförande i Nobelpriskommittén för ekonomi i många år. Han kom därmed att attrahera många framstående utländska ekonomer till Sverige.

Assars forskning var inriktad på tidens frågor och präglades därför av en ovanlig bredd. Han konstaterar själv i sina memoarer att hans forskningsområden var ”makroekonomi, arbetslöshet, prisregleringar, ekonomiska system, politisk konkurrens, relationer mellan ekonomiska incitament och sociala normer, och välfärdsstatens insatser och problem” (s 408).

NILS LUNDGREN

RUNA ÖVER
ASSAR LINDBECK

Nils Lundgren är fil dr och grundade år 1972 tillsammans med Assar Lindbeck tidskriften *Ekonomisk Debatt* och blev dess förste redaktör 1973–74. Han har medverkat i många offentliga utredningar och var ordförande i Nationalekonomiska Föreningen 1990–91. Han är numera verksam som fri skribent och konsult. lundgren@veraciter.se

År 1971 blev han professor vid Gunnar Myrdals skapelse Institutet för internationell ekonomi där jag då hade verkat i fem år och då arbetade med en utredning om multinationella företag för regeringen. Vi kom varandra nära på många olika sätt. Redan i december 1971 höll vi ett gemensamt föredrag inför Nationalekonomiska Föreningen om ”Nationalstaten i en internationaliserad världsekonomi”.

Våra privata diskussioner om hur den politiska radikaleringen sedan 1968 försvårat seriös ekonomisk debatt i landet ledde sedan till att vi året därpå tog initiativet att grunda denna tidskrift, *Ekonomisk Debatt*. Vi sökte finansiellt stöd av Sparbanksföreningen som jag hade goda relationer till och med Assars vetenskapliga tyngd fick vi det. Assar blev ansvarig utgivare och jag tidskriftens förste redaktör.

Åren därefter präglades av löntagarfondsdebatten. Assar kom ofta till mitt rum för att diskutera hur han skulle hantera detta politiskt. Vi var båda starka motståndare till förslaget och Assar var beredd att bryta med många gamla vänner och kolleger och få LO och ledande socialdemokrater som fiender. Han vandrade fram och tillbaka i rummet och frågade sig hur han bäst skulle kunna bidra till att stoppa eller mildra projektet. Han gick till slut modigt ut mot idén och bidrog till att stödet för löntagarfonder efter hand sjönk även i arbetarrörelsen. Men Olof Palme bröt med Assar efter årtionden av nära vänskap.

Lindbeckkommissionen blev den tydligaste demonstrationen av Assars stora betydelse i svensk ekonomisk politik. I slutet av 1992 var Sverige i en djup ekonomisk kris och hade tvingats låta kronan falla. Han fick då i uppdrag av statsminister Bildt att sätta upp en kommission med uppdrag att inom tre månader på vetenskaplig grund presentera vad som krävdes för komma ur krisen. Assar ställde upp tre mål för den ekonomiska politiken som måste uppnås för att klara detta, nämligen hög och jämn sysselsättning, effektiv hushållning med resurser och ekonomisk tillväxt. Den 11 mars överlämnades rapporten till finansminister Anne Wibble. Dess 113 punkter ledde till hård debatt, men kom faktiskt att genomföras till största delen av den sittande borgerliga regeringen och den efterträdande socialdemokratiska. Svensk ekonomi blev närmast ett föredöme i västvärlden.

Under de senaste 60 åren har hela svenska folket kunnat se att Assar både kunde och ville lära alla intresserade medborgare hur vår ekonomi i grunden fungerar. Han deltog med liv och lust i den offentliga debatten och tvärtemot vad många tror gick han inte från vänster till höger under livet. Som han själv skriver i sina memoarer påverkades han av sina tidiga erfarenheter från hem och bygd. ”Mycket av mina grundläggande värderingar kommer från samma källor, framför allt från mina föräldrar. Då tänker jag i första hand på mitt sociala engagemang och min vaksamhet mot auktoritetstro och totalitära ideologier” (s 403).

Assar hade kvar sina grundläggande värderingar, men ändrade sin syn på hur politiken skulle utformas för att utveckla ett samhälle som präglas av dessa. Vi är många som delar den synen och vill hedra hans minne.